

Йордан Йовков

Виелица

Шейната се бухна в една пряспа и затыпа. Аго слезе, поутъпка снега наоколо, поведе конете и ги изкара на чисто място. След туй пак се качи. Захария се чудеше отгдето Аго взема тия сили: слизал беше вече толкоз пъти, отиваше напред да гледа за път, поправяше нещо на хамутите, тикаше шейната, когато затынеше. Лицето му беше се зачернило, очите му сълзяха, едното му ухо и едната му буза бяха покрити с лед, който той не махаше.

Те бяха изгубили пътя и от два часа се скитаха напосоки из полето. Каква виелица! Понякога вятърът ще спре, като да поеме дъх. Вижда се как вали, как бързо-бързо подхвърга снегът, като че от небето се спуща гъста бяла мрежа. И отведнъж пак завие вятърът, граби снега, развява го, върти го, не може да се види на две крачки. По очите и по гривите на конете е натрупан сняг, парата от дъха им замръзва във въздуха. Гласът на звънчетата замира още при шейната, студът пронизва чак до костите. На Захария, сгушен отзад в шейната, идат вече страшни мисли – за измръзване, за вълци...

Всичко това щеше да се избегне, ако бяха си вървели право по пътя и бяха минали през Сърнено. Захария беше ходил в общината, в Пчеларово, и когато дойдоха до Сърнено, той каза на Аго да отбие и заобиколи. Захария не искаше да мине през Сърнено, защото там живееше Велико железаринът, къщата му беше край самия път. А Захария беше скаран с него и се боеше да го срещне. Сега той разбра, че е направил грешка, но беше вече късно.

„Какво щеше да ми направи Велико – мислеше си той. – В таквоя време няма да седне на пътя да ме чака.“

Шейната пак се блъсна в една пряспа, Аго пак слезе. Изведнаж, сред вятъра, лавна наблизко куче. Една къща се показва, наполовина затрупана от снега, по-нататък друга, трета. Комините димяха.

– Село, Аго, село! – извика Захария. – Е, слава богу... Слава богу...

Где бяха – не знаеха. Такова място и такова село като че не бяха виждали през живота си. Всичко им се стори като че излязло от земята, сега създадено, ново, необикновено. Влязоха с шейната в двора на първата къща. Захария скочи и, както си беше с шубата, широк, с дълги поли, натрупан със сняг, измръзнал, отиде до вратата и почука. Никой не се обади, кучето се спущаше отгоре му и лаеше. Захария почука пак: вратата се отвори – показва се Велико железаринът.

Такава голяма беше изненадата му, тъй се зачуди, пък се и уплаши, че в първия миг Захария се дръпна назад и направи движение, като че искаше да избяга. Велико схвана това и се усмихна.

– Влез, бай Захария, влез – каза той любезно. – Е, няма нищо де... Най-после, каквото било, било. Сега ти си ми гостенин... Влез, влез да се стоплиш...

Захария влезе. Стъпяше като на тръни, стесняваше се. В хаея той почака, докато Велико викаше от вратата на Аго где да тегли шейната и как да настани конете в обора, след туй, все тъй усмихнат, мина пред Захария и отвори втората врата. Влязоха в собата – хубави светли черги, приятна топлина, бяло кюмбе, бели стени. Една млада хубава жена, висока, стройна – беше Василена, – стана, прибра набързо каквото беше работила и без да погледне Захария, мина настрана. После тя пак дойде, подаде възглавница на Захария и каза:

– Заповядайте! Седнете! – но и сега не го по-гледна.

Захария се стесняваше, оглеждаше се наоколо. Не слушаше какво му говори Велико. Сам той кое-как разправи как беше ходил по бърза работа в Пчеларово, как бяха изгубили пътя и как се бяха скитали из виелицата. Но че бяха се отбили оттук, от Сърнено, и след като бяха направили, без да усетят, един голям кръг, се озоваха пак в Сърнено – това, разбира се, Захария не каза. Добре, че дойде и Аго. Насреща му се засмя Василена, заговори му Велико. Пък и Аго беше весел.

– Ша ни изедат вълците – говореше той дебело, – обикаляме, обикаляме... Въртим се се на едно място като... въртоглави! – изпусна се Аго и се засмя високо и гърлесто.

– Е, Аго, нека тъй да се случи, че да ни додеш. Откога не съм те виждала бре. Не ни дохождаш на гости.

Василена се радваше на Аго, като на брат. Аго все повече се отпуснаше и във веселието си вече се глезеше. Василена си беше същата. Но лицето и беше избистрено, чисто, черните и очи гледаха спокойно. И тя гледаше всички, но не и Захария. Като че не го виждаше, като че за нея не съществуваше.

А Захария се разприказва чак когато сложиха софрата, за да ги гостят – беше станало обяд. На два-три пъти Захария изказа съжалението си, че не се е сетил да вземе една дамаджана с вино. Той искаше да прати Аго до кръчмата, но Велико не се съгласи. Но затуй пък той взе хармониката, засвири, запя. Той имаше хубав глас, пееше, като махаше глава и размяташе къдравата си коса, после се навеждаше над хармониката, даваше ухо и слушаше. Захария се покуражи, поглеждаше Василена. А тя гледаше пред себе си, очите и бяха спуснати надолу.

– Стига толкоз! – каза Велико, като затвори хармониката. – Зимният ден е къс, сега ще се мръкне. Време е да си ходите.

Не беше обичай да се подканят гостите да си ходят, но Велико го каза. Захария стана и взе да облича шубата си, Аго отиде да впряга конете. След малко отвън, като някакви птичета, се обадиха звънчетата – шейната беше готова.

– Сбогом! – каза Захария, като се пообърна около си.

– Сбогом! – съдържано се обади Василена. Велико излезе със Захария вън. Но ето че сега се случи нещо друго. Шейната наистина беше готова, но Аго, наместо да е на нея и да държи конете, беше, седнал до вратата на обора, подпрял беше глава на ръката си и стоеше там, навъсен, сърдит.

– Хайде, Аго, да вървим! – каза Захария.

Аго се намръщи повече и не каза нищо.

– Аго, ставай, че се мръкна! – подкани го и Велико. – Хайде, качвай се...

– Няма да се кача – заговори дебело Аго, като се мръщеше. – Аз тук ще седя. Дето ще слугувам на други, на вас ще слугувам, бай Велико. В чифлика няма да ида... Не ща... няма да ида...

Захария кипна, тръгна към Аго, пообърна се дори да вземе камшика. Но той видя, че Василена беше се спряла отвътре вратата и като че слушаше. Отведнаж Захария разбра защо Аго искаше да остане и каза:

– Добре, Аго, добре. Остани, като искаш...

Захария се качи на шейната и взе юздите. Конете бяха си поотпочинали и леко грабнаха шейната. Звънчетата запяха, забъбраха, засмяха се. По мекия сняг, чист и бял като опадал цвят, не се чуваше тропот, конете само се мятаха в галоп, звънците, навързани на тежки плетеници отстранни, звъняха. Шейната изведнаж се изгуби в бялата мъгла на виелицата.

Аго беше доволен, той заработи веднага, като че при Велика беше от години. Подрина на добитъка – Велико имаше два коня и няколко крави, – премете, изхвърли боклука. И все си свиркаше с уста и мъкнеше кош след кош слама. А когато Василена погледна от вратата на обора и му каза нещо, Аго взе да се смее, гърлесто и високо.

Надвечер облаците се поразкъсаха, но още валеше. И ето откъм полето се зачуха звънци, най-напред слабо, после все по-ясно и по-ясно. Показаха се високите сиви коне на Захария, мятаха се в галоп, обгърнати от снега. Шейната изви и влезе в двора.

Сега Захария беше съвсем друг, весел, засмян.

– Какво, да не миелите, че съм си ходил в чифлика? – говореше той.

– Няма го майстора. В Пчеларово ходих аз, върнах се пак там, за да взема ей туй е! – Захария показа едно шише коняк. – Не мога да си ида аз,

догде не почерпя приятеля си, който ме е приел и нагостил. Велико, аз те обичам... Заповядай! Пийни!

Велико не отказа и пое шишето. И от жал повече за конете, той покани Захария вътре, а на Аго извика да гледа шейната.

– Аз няма да стоя много-каза Захария. – Искам да ми направите едно кафе, едно горчиво кафе, че малко ми е такова... – Като седна на възглавницата, подадена му от Василена, той продължи: – Василена ще направи едно кафе на предишния си господар... Какво, не е голяма работа... Едно горчиво кафе, че малко ми се върти главата.

В стаята беше топло и приятно. Бели стени, бяло кюмбе, в един ъгъл сух босилек на иконостаса. Висока, стройна, с избеляло понапълняло лице, черноока, Василена минава през стаята, отива в хаея, после пак се връща. Захария я гледа, усмихва се, натежалата му глава пада на гърдите му. „Колко е хубаво тук! – мисли си той. – Колко е хубава Василена! Защо да излизам? Къде ще ходя? Да мога да остана тук като Аго...“

Той не слуша какво му говори Велико, пресича го не на място и казва:

– Аго е хитрец! Казвам ти, че Аго е хитрец. – повтаря той и се усмихва. – Аго знай какво прави...

Велико го гледа и, току-речи, разбира думите му. Но Захария не го оставя да се разсърди и го накарва дори да посвири с хармониката. Щом Велико засвири Захария се разчувствува, просълзи се:

– Има ли песен за някой човек, който се оженил за жена с пари! – каза той. – И как страда, и как се мъчи като грешен дявол зарад глупостта си, зарад тая пуста зестра! Попей ми таз песен, братче, ако я знаеш. Аз ще послушам. Жална песен ми попей, жална!

Той въздишаше, после вземаше шишето и пиеше. И поглеждаше крадешком изпод вежди Василена, навеждаше глава, очите му се заливаха със светла влага. Усмихнат, блажен в пиянството си, той говореше като на себе си:

– Аго е хитрец. Аго знай какво прави...

Навън се чува гласове. От вратата Аго извика, че от чифлика е дошел човек. И наистина, закачулен, покрит със сняг, със скреж по мустачите и по тънката си черна брада, влезе Марин.

– Господарю – каза той весело, но с укор, – търсим те под дърво и камък, не можем да те намерим. Аз ходих и в Пчеларово, сега от Пчеларово ида.

– Защо ме търсиш? – каза Захария. – Защо ви съм?

– Господарката ме прати. „Върви, кай, дето е, да го намериш и да си додете наедно.“ Много се кахъри. И глава много я боли. Галунка беше при нея, като тръгнах, Галунка срязва лимон и върза главата и. Чакат ни сега.

– Да вървим! – каза Захария, скочи на крака и взе да облича шубата си. – А, не, не! Не мога да стоя повече – говореше бързо той, макар че никой не го караше да стои. – Севастица ме чака, не мога да стоя, аз трябва да си вървя. Не ме е страх мене от времето. Каквото и да е времето, ще си отида...

Велико излезе да го изпрати. Аго гледаше от вратата и пак каза, че не иска да се върне. Марин се разсърди, искаше насила да го грабне и да го хвърли в шейната, но Захария се намеси.

– Остави Аго – каза той, – Аго ще остане тук.

Марин беше дошел с кон, но беше взел хамут и за него и сега го впрягаше отстрани като логой. Загърнат в шубата си, Захария чакаше.

Трите коня, като три змея, грабнаха шейната. Едвам-едвам Захария кимна с глава. Запяха, забъбраха весело звънчетата, конете се замятаха в галоп. Вятърът беше престанал, снегът все си валеше и сякаш се задържаше във въздуха. Звънците все повече и повече заглъхваха.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7840>]